

În frumoasă zi de Rusalii, caldă și senină, am trecut din nou peste Tisa.

La orele amiezii, în PTF Sighet- Slatina, erau la datorie doar polițiștii de frontieră și vameșii, iar dincolo, vameșii și grănicerii ucraineni.

În zi de mare sărbătoare, lumea era la biserică, nu la lucru, pe pod! Doar invitații și parte din cei care au neamuri la Biserica Albă erau în trecere pe aici, spre Festivalul regional al creației populare românești din Transcarpatia. Un festival anual itinerant, ajuns la ce-a de-a XX-a ediție, dacă luăm în calcul și primele ediții în care festivalul s-a numit "Mărțișorul".

Străbătând pe jos drumul de la Sighet la Slatina, i-am văzut trecând pe vicepreședintele CJ Satu Mare, pe directorul Centrului Creației de acolo, pe primarul Sighetului, Eugenia Godja, municipiu aproape înfrățit cu orașul Slatina (Solotvino), pe Gheorghe Turda, sigheteanul octogenar născut la Biserica Albă, pe universitarul clujean Nicolae Hodor, pe directorul Casei de Cultură din Sighet, Vasile Muste, pe îndrăgita solistă de muzică populară, Anghelina Lungu-Timiș, consilieri locali din Sighet, pe prof. Dumitru Coreniuc, huțul din Bistra, pe primarul din Vadul Izei, pe directoarea Casei de Cultură din Negrești etc.

Pe șosea, nici un localnic. Magazinele sunt închise. Pe terasă la "Maramureșul", câțiva mușterii, la o bere. Doi boschetari deja lălăiau.

Am vrut să merg pe jos, vreo 4 km, din Slatina până la Biserica Albă, să refac drumul copilăriei străbătut la pas prin anii '60, între cele două așezări.

Slatina, orașul minier de pe un bulgăre de sare, are centrul vechi neschimbat. Aproape toate casele sunt aceleași și la fel ca în urmă cu 4-5 decenii. Și drumul a rămas de atunci, pavat cu piatră cubică, dar denivelat din lipsă de meseriași. Și bariera tot acolo e și parcă și trenurile sunt tot alea. Lipsește doar marfarul cu 40-50 de vagoane, care trecea de două ori pe zi prin Slatina spre Rahău și mai departe prin România (Câmpulung la Tisa, Sighet, Valea Vișeuului). Îmi era dor să privesc Sighetul de pe dealul Sighetului, cum îi zic localnicii dâmbului pe care suie șoseaua. De acolo se vede și azi aceeași panoramă a orașului, azi municipiu, din stânga Tisei. Din stânga Tisei, de unde priveam în copilărie, prin gardul de sârmă ghimpată dâmbul și mașinile și casele și oamenii din Ucraina, care vorbeau românește. Mai exact din Rusia, pentru că așa îi ziceam noi fostei URSS, cu care ne învecinam la nord. O țară în care am ajuns odată traversând pe jos podul de cale ferată îngustă Sighet- Biserica Albă și altă dată cu trenul, Sighet-Suceava-Cernăuți- Slatina.

Asta povesteam cu Gheorghe Opreș, președintele primei Asociații social culturale a românilor din Transcarpatia, "George Coșbuc", care a organizat primele ediții ale acestui festival, pentru

aprobarea căruia Vasile Ona Jotu a făcut multe deplasări pe la oficialitățile statului ucrainean. În zona din care se vede foarte bine Sighetul fără gropi, fără băltoace, s-a ridicat o benzinărie și un restaurant. Dar n-am observat vreodată un maramureșean, un sighetean, să facă 20 de metri spre marginea de sud a parcului, să vadă orașul cu splendorile sale, inclusiv sub luminile nopții. Toți se grăbesc să facă plinul în rezervor sau burdihan și viso!

Continuând drumul, mi-am amintit că de Paști, am fost aici cu un francez născut la Sighet. După ce a văzut toată minunăția orașului în care a copilărit, a intrat în restaurant întrebându-mă cum se zice pe rusește la bere. I-am spus să o întrebe pe ospătară, în limba română. Aceasta i-a răspuns: de care vreți?

Coborând panta pe marginea șoselei pe care se circulă în draci, am ajuns la prima uliță, care ducea cândva spre podul de la Cămara. Acolo, era hăt de mult, un bold, de unde cu o rublă îmi cumpăram un kil de bomboane, iar mai apoi două pacuri de țigări. Azi, acolo tronează statueta Sfintei Fecioare, loc de închinăciune. Reamintesc: în Biserica Albă, ca de altfel în întreaga Uniune, până la venirea lui Gorbaciov, religia nu era văzută cu ochi buni. De aceea au proliferat clandestin sectele religioase. Cei care nu au apucat să devină neo-protestanți, au trecut după 1989, cu toții la cultul greco-catolic, așa cum au fost strămoșii besermenilor înainte de ocupația sovietică.

Pe șoseaua șerpuită, doar curbele au rămas aceleași și o casă sau două, din lemn, păstrate ca amintire. Majoritatea construcțiilor din beton, cărămidă, inox, marmură sunt realizate după 1970, dar în fiecare curte vezi înnoiri, renovări, refaceri. Dacă unul și-a tras gard de argint, vecinul îl face din aur. Dacă unul are vilă cu 12 camere, celălalt își face cu 20. Secretul bunăstării românilor din Biserica Albă este nu numai hărnicia bărbaților, care au trudit ani mulți prin Siberia și întinsa Rusie, dar și spiritul de negoț al femeilor. Unele din ele au făcut bani buni din schimbul de mărfuri dintre orient și occident sau din comercializarea semințelor de floarea soarelui sau dovleac pe piețele din Moscova sau Siberia, pe un frig de minus 30 de grade, adesea.

Pe primărie, sunt arborate drapelele naționale ale Ucrainei și României, populația fiind aici de 99 procente românească. Lângă Școala de gradele 1-3 cu predare în limba română, tronează bustul lui Mihai Eminescu. Școală pe care nu mi-o mai amintesc din exterior, dar știu că am frecventat-o vreo 3 zile, când eram printr-a VI-a, cu prietenul de atunci, Mihai a Hâdului. După oșcolă, umblam după fete și dohăneam ca feciorii. M-am îndrăgostit atunci de colega noastră, frumoasa Mariana Negruțului, dar cred că ea n-a aflat niciodată!

În fața Centrului multicultural, mașini parcate în păr. Lume, lume. Primarul Gheorghe Berinde abia reușea să-și întâmpine oaspeții, că atât de mulți au venit. Tăți huc, deodată.

Scena în aer liber era flancată de cele două drapele naționale, inspirat reconstituite pe două panouri imense ce mascau astfel ruina nouă din spate.

Copiii de grădiniță și cei din ciclul primar, îmbrăcați în straie tradiționale maramureșene au deschis festivalul cu un montaj dedicat mărtisorului și mamei, semn că în martie, "Mărtisorul besermenilor" nu s-a mai ținut din lipsă de pițule.

În tabloul următor, s-au adresat mulțimii oficialii din Ujgorod, Rahău, Teceu, primarii români și cei din stânga Tisei.

Printre corturi, la tarabe: spectatorii care n-au mai încăput pe bănci. Cu o ureche ascultau comesenii, cu alta cântăreții de pe scenă. Cu un ochi se uitau într-acolo și cu altul la votcă sau zacuscă (ceva de îmbucat). Localnicii povesteau de Siberia sau de stagiul militar făcut la sovietici.

Aproape 3 ore, au evoluat în fața noastră formațiile artistice ale școlilor românești din Biserica Albă, Slatina, Apșa de Jos, Apșa de Mijloc, Strâmtura, Topcina, Plăiuț, Bouțul Mic, Cărbunești,

Dobric, Bouțul Mare, dar fi ansambluri ucrainene din Bocicoi și Rahău. Din stânga Tisei au cântat Anghelina Lungu-Timiș, Ani Ardelean ș.a.

Gheorghe Opriș îmi spunea că Centrul Regional de Cultură pentru minorități Naționale Ujgorod a contribuit cu aproape 7 mii de griveni la susținerea acestui festival, prin Asociația "Coșbuc":afișe, invitații, premii(3 video-playere, 5 expreso-cafea, 7 ceainice).

Aici i-am întâlnit și pe ceilalți 2 președinți, dr. Ion M. Botoș și dr. Vasile Iovdi, pe Elvira Chilaru de la Televiziunea Ujgorod, dar și alți foarte mulți prieteni. Directorul Școlii din Bouțul Mic, tot Gheorghe Opriș îl cheamă, mi-a prezentat o elevă, viitoare speranță a cântecului popular maramureșean, despre care voi scrie separat.

Dintre prieteni am fost răpit de Anghelina Lungu și Vasile Muste, care m-au recuperat de pe drumul principal pe care încercam să-l parcurg pe jos și în sens invers. Mai ales că ploaia s-a speriat și a fugit pe păduri, să spele rusalcele.

Acasă, la familia Gheorghe Buga, unde găzdoia este o veche admiratoare și prietenă a Anghelinei, am aflat că domnul și feciorul au lucrat cândva în Krasnodarsk, la marginea lumii. Acum feciorul e stabilit la Moscova și nu vrea să vină acasă, mai cu seamă că soția sa e procuror, acolo.

În timp ce noi povesteam, femeile roboteau prin bucătărie. Știam că în dreapta Tisei, nu se pune nimic pe masă, înainte de mâncare. Și am zis cu voce tare:mi-e sete. Pot bea și înainte de mâncare. Ileană, adu o bancă! Zice soțul. Dar eu știam că în bancă nu se țin lichidele la care visam. Așa că, am primit din bancă (borcan mare) un pahar de compot!

Asta, ca aperitiv pentru șoferi.

Numai că șofer era Vasile Muste, poetul.

Florentin Nasui

[Graiul Maramuresului](#)